

Hulevesien hallinnan järjestäminen ja rahoittaminen

Kaupungininsinööri Ismo Heikkinen Rakentamisen ja kunnossapidon tukipalvelut

Yleistä lainsäädännöstä

Hulevesiä koskeva lainsäädäntö muuttui vuonna 2014 siten, että hulevedet eivät ole enää vesihuoltoa. Nykyisin hulevesien hallinnasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL, 132/1999, muutos 682/2014) ja hulevesien viemäroinnin järjestämisestä vesihuoltolaitoksen palvelujen avulla vesihuoltolaissa (VHL, 119/2001, muutos 681/2014). Lisäksi vuonna 2010 voimaan tullessa laissa tulvariskien hallinnasta (TulvaL, 620/2010) säädetään kunnan vastuusta hulevesitulvariskeistä hallinnan suunnittelun osalta.

Vesihuoltolain muutoksessa vuonna 2014 suurin periaatteellinen muutos oli hulevesien viemäroinnin irrottaminen vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon käsitteestä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Kunta voi tarvittaessa ottaa hulevesien järjestämisvastuun myös muillakin alueilla. Lain tavoitteena on hulevesien kokonaisvaltainen hallinta, jolloin hulevesien viemäroinnin lisäksi niitä viivytetään ja imeytetään sekä johdetaan kosteikkoihin ja paikkoihin, joista ei aiheudu vahinkoja kiinteistölle eikä ympäristölle.

Jos vesihuoltolaitos huolehtii kunnan alueella hulevesien viemäroinnistä, on siitä tehtävä em. lakien mukaan sopimus kunnan ja vesihuoltolaitoksen kesken. Lisäksi kunnan on tehtävä päätös alueesta, jolla vesihuoltolaitos huolehtii hulevesien viemäroinnistä. Jos vesihuoltolaitos huolehtii hulevesien viemäroinnistä, tähän sovelletaan vesihuoltolakia.

Aiemmin hulevesien investointi- ja ylläpitokustannukset ovat sisältyneet vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäroinnin kustannuksiin ja jätevesitaksa on sisältänyt myös hulevesikustannukset. Vuonna 2014 voimaantulleiden lakimuutosten jälkeen huleveden aiheuttamia kustannuksia ei voida periä enää osana jätevesimaksuja. Jos vesihuoltolaitos huolehtii hulevesiviemäroinnistä, laitos perii asiakkailtaan siitä maksun. Maksu on luonteeltaan yksityisoikeudellinen ja sen periminen edellyttää, että kiinteistön omistajalla on sopimussuhde vesilaitoksen kanssa. Vesihuoltolaitos myös perii kunnalta kustannuksia vastaan korvauksen yleisiltä alueilta (mm. kadut, puistot, torit) johdettavien hulevesien viemäroinnistä.

Kunta voi periä kunnan hulevesijärjestelmänsä aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi vuosittaisen julkisoikeudellisen maksun hulevesijärjestelmän vaikutusalueen kiinteistöiltä tai vaihtoehtoisesti kattaa aiheutuneet kustannukset verovaroin.

Tarkastellut vaihtoehdot

25.09.2017

109 §

Kaupunkiympäristön palvelualue ja Kuopion Vesi ovat neuvotelleet em. lakimuutosten johdosta hulevesien viemäroinnistä. Samassa yhteydessä on selvitetty hulevesien hallinnan ratkaisumalleja laajemminkin. Liitteenä on yhteen veto, joka sisältää asian taustoittamisen kannalta keskeiset tiedot hulevesien hallintaa koskevista MRL:n ja VHL:n säännöksistä, rahoituksesta, Kuopion hulevesien hallinnan nykytilan kuvauksen sekä kolme vaihtoehtoista ratkaisumallia hulevesien hallinnan järjestämiseksi tulevaisuudessa. Yhteenvedon lopussa on esitetty näkemys ratkaisumallista, miten hulevesien hallinta tulisi Kuopiossa tulevaisuudessa järjestää.

Yhteenvedossa esitettyjen perustelujen mukaisesti kaupunkiympäristön palvelualue ja Kuopion Vesi esittävät, että jatkossa kaupunki huolehtii hulevesijärjestelmästä kokonaisuudessaan. Myös Kuopion Veden hoitama kiinteistöjen hulevesiviemärointi siirtyy kaupungille. Tämä vaihtoehto tukee hyvin strategista maankäyttöä, kun kokonaisprosessi suunnittelusta toteutukseen ja rahoitukseen on yhdellä toimijalla.

Hulevesimaksun käyttöönotto

Hulevesijärjestelmän vaikutusalueelta on kunnalla MRL:n mukaan mahdollisuus periä julkisoikeudellista hulevesimaksua kattaakseen hulevesijärjestelmästä aiheutuvia kustannuksia, kuten rakentamiskustannuksia sekä käyttö- että ylläpitokustannuksia. Maksujen on oltava kohtuulliset sekä tasapuoliset käyttäjän kannalta. Maksu voidaan periä riippumatta siitä, onko kiinteistö konkreettisesti liitetty hulevesijärjestelmään, koska esimerkiksi yleisten alueiden hulevesien hallinta hyödyttää myös alueen muita kiinteistöjä. Tämän takia kunnan voi olla perusteltua ottaa yleisten alueiden kuivatus huomioon vaikutusalueetta määrittäessä.

Taksapäätöksen yhteydessä tulee määritellä ne kiinteistöt, jotka sijaitsevat kunnan hulevesijärjestelmän vaikutusalueella. Käytännössä hulevesijärjestelmän vaikutusalueet vastaavat asemakaavoitettuja alueita.

Kunnan ottaessa hulevesimaksun käyttöön, voidaan huleveden viemäroinnistä aiheutuvat maksut kattaa täysimääräisesti hulevesimaksuilla. Vaihtoehtoisesti kunta voi kattaa maksut myös verovaroin. Myös osittain kattaminen hulevesimaksuin on mahdollista, tällöin loppuosuus katetaan verovaroin.

Kuntaliitto on julkaisut oppaan hulevesimaksun määrittämiseen. Ohjeen keskeisenä periaatteena on se, että maksujen tulee olla kohtuullisia, oikeudenmukaisia ja selkeitä kiinteistön omistajia ja haltijoita kohtaan. Maksun periaatteina on, että maksu on mahdollisimman hyvin aiheuttamisperiaatteen mukainen, maksun määrittäminen on melko yksinkertaista ja maksut perustuvat kohtalaisen muuttumattomiin kiinteistön kustannuksiin.

Maksun määräytymisen osalta on tutkittu yksinkertaisempaa vaihtoehtoa, jossa maksu määräytyy kiinteistön käyttötarkoituksen perusteella. Näin on tehty useissa maksun hyväksyneissä kunnissa mm. yleisen hyväksyttävyyden takia. Yksinkertaisimmillaan maksu on sama kaikille samanlaisen käyttötarkoituksen omaamille kiinteistöille, kuten esimerkiksi kaikille omakotitaloille. Tässäkin mallissa vaikeuksia aiheuttaa se, että useilla kiinteistöillä on useita rakennuksia, joilla on erilaisia käyttötarkoituksia.

Kuntaliiton mallista on jatkossa otettava mukaan kuitenkin nk. vähennyskerroimen osuus, jolla otetaan huomioon rinnakkaiset hulevesien hallintajärjes-

25.09.2017

telmät, mm. kiinteistöjen omat järjestelmät. Tämä rohkaisee kiinteistöjä hallitsemaan osan hulevedestä omalla tontillaan.

Vaikutusten arviointi

Hulevesivastuiden siirtyminen pelkästään kaupungille tehostaa toimintaa, selkeyttää hulevesienjärjestelmän hallintaa ja vastuuta sekä järjestelmän kokonaissuunnittelua, kun hallinta voidaan helpommin tehdä kokonaisuutena yhden toimijan hallitessa koko hulevesijärjestelmää. Hulevesiverkostot sijoituvat yleensä samaan kaivantoon vesihuoltoverkostojen kanssa. Tämän vuoksi kaikkien näiden verkostojen suunnittelu ja rakentaminen täytyy yhteen sovitaa kaupungin ja Kuopion Veden kesken.

Tällä hetkellä Kuopion Veden henkilöresursseja käytetään hulevesistä aiheutuviin tehtäviin pääasiallisesti verkoston ja suunnittelun vastuualueilla. Suunnittelussa tehdään uusien hulevesiverkostojen mitoittamista sekä olevien verkostojen kapasiteettitarkasteluja. Lisäksi resursseja käytetään hulevesiverkostojen toteutussuunnitteluun. Samoin hulevesiviemäreiden tietojen vieni sähköiseen tietokantaan vie henkilöresursseja. Verkoston vastuualueella hulevesiä koskevia töitä ovat hulevesiviemäriin kohdistuvat vuosihuollot. Vapautuvia henkilöresursseja kompensoi se, että Kuopion Vedeltä jää eläkkeelle kaksi suunnittelijaa vuosina 2018-19.

Hulevesiviemäröinnin siirtyminen kaupunkiympäristön palvelualueelle vaatii riittävien taloudellisten ja henkilöstön liittyvien resurssien varmistamista. Taloudelliset resurssit voidaan varmistaa hulevesimaksun käyttöönottolla. Henkilöstöresurssia tarvitaan em. Kuopion Vedeltä siirtyvien poistuvien resurssien korvaamiseksi sekä hulevesimaksujen laskutuksen hoitamiseksi. Henkilöstön osalta voitaneen tehdä joitain palvelualueen sisäisiä järjestelyjä, mutta osa henkilöstöstä on lisärekrytoitava.

Investointien taso on tällä hetkellä ollut hulevesien järjestämisen osalta noin miljoona euroa vuodessa. Jatkossa hulevesien hallintaan kiinnitetään enemmän huomiota, joka lisää investointien tarvetta. Tämä voi aiheuttaa hulevesimaksujen nousun tulevina vuosina.

Kiinteistöjen asiointi on helpompaa ”yhden luukun” järjestelmässä.

Vaikutukset ympäristöön ovat positiiviset, kun viivyttäminen ja imeyttäminen maastoon lisääntyvät suunnitellusti. Kiinteistöille kohdentuisi vain yksi hulevesien hallintamaksu. Hulevesimaksun vähennyskertoimen avulla voidaan kiinteistöiden hulevesimaksuja alentaa, kun kiinteistöt käyttävät hallintamenetelmiä vähentääkseen, tasatakseen tai käsitelläkseen hulevesiä.

Hulevesimaksu kohtelee asiakkaita suhteellisen tasapuolisesti, kun vain järjestelmästä hyötävät maksavat siitä. Katettaessa hulevedestä aiheutuvia kustannuksia pelkästään tai osittain verovaroin, myös hulevesijärjestelmän ulkopuolella olevat joutuvat maksamaan järjestelmästä.

Kaupungininsinööri Ismo Heikkinen esittelee asiaa kokouksessa.

Vaikutusten arviointi

-

25.09.2017

109 §

- 2 5315/2017 Vaihtoehtojen vertailutaulukko 19092017
- 3 5315/2017 Hulevesikustannukset eri vaihtoehdoissa 19092017

Valmistelija

Ismo Heikkinen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5656

Päätösehdotus

Vs. kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi, että

1. kaupunki vastaa 1.1.2018 lukien asemakaava-alueella hulevesien hallinnasta hulevesiviemärit mukaan lukien ja
2. kaupunki ottaa käyttöön kiinteistön painotettuun käyttötarkoitukseen ja pinta-alaan perustuvan julkisoikeudellisen hulevesimaksun 1.1.2018 lukien. Maksun vaikutusalueena ovat asemakaavoitetut alueet Kuopiossa. Kaupunkirakennelautakunta päättää maksun suuruudesta.

Päätös

Merkittiin, että kaupungininsinööri Ismo Heikkinen ja Kuopion Vesi Liikelaitoksen toimitusjohtaja Kirsi Laamanen olivat kokouksessa kuultavina asiakohdassa. Heikkinen ja Laamanen poistuivat kokouksesta kuulemisen jälkeen.

Keskusteltuaan kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti vs. kaupunginjohtajan tekemän päätösehdotuksen.

